

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Katja Zore

Aktualnost nove levice

Diplomsko delo

Ljubljana, 2011

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Katja Zore

Mentor: doc. dr. Žiga Vodovnik

Aktualnost nove levice

Diplomsko delo

Ljubljana, 2011

Moji mami, za vse kar je.

Aktualnost nove levice

Gibanje nove levice je s svojimi radikalnimi teoretičnimi in praktičnimi aplikacijami zaznamovalo politično, družbeno in kulturno dogajanje v šestdesetih letih preteklega stoletja. Njihovi najbolj napredni in udarni koncepti se nanašajo na zaznavanja novonastalih oblik neenakosti, dominacij in hierarhij, ki so se razvila v povojnem obdobju, znotraj družbe izobilja. Preko kritike predstavniške demokracije, modela liberalnega kapitalizma in potrošniške družbe, je želela nova levica doseči totalno transformacijo družbe in njenih institucij. Prav tako je pozornost namenila ostalim mikropolitničnim tematikam (seksualnosti, družbene vloge spola, rasne segregacije, okolja in miru itd.). Preko obravnave problematik s katerimi se je človek soočal v vsakdanjem življenju, je skušalo gibanje korenito spremeniti družbeno in politično stanje. Zato so si zadali cilj vzpostaviti egalitarne odnose in skupnosti, širitev polje svobode ter enakosti. Slednjega pa po idejah nove levice ni mogoče doseči brez vpeljave dejanske participatorne demokracije. Vsekakor pa ne gre spregledati kritike današnjega političnega in družbenega sistema, ki ga vodi voz neoliberalizma. Njegovi uničujoči stranski produkti vodijo v naraščanje neenakosti in temeljijo na ohranjanju odnosov in institucij, prežetih z mehanizmi dominacije in hierarhičnimi strukturami. Zato v pričujočem diplomskem delu raziskujemo aktualnosti idej nove levice tudi v današnjem kontekstu, skozi prizmo kritike neoliberalizma.

Ključne besede: nova levica, participatorna demokracija, neenakosti in izkoriščanje, radikalni aktivizem, neoliberalizem.

Relevance of The New Left

The New Left movement made an significant impact on political, social and cultural life in 1960s, with its radical theoretical and practical implications. Their most radical concepts refer to their perception of the new forms of inequality, domination and hierarchy, which have developed in post-war era within an affluent society. They have made an extensive criticism of representative democracy, the model of liberal capitalism, consumerist society and other micropolitical issues (regarding sexuality, gender, racial segregation, environment and peace etc.) Therefore, the New Left's main goal was to achieve total transformation of the society and its institutions and consequently radically change the social and political conditions in which people live, by establishing egalitarian relations and communities, by enlargement of spaces of freedom and equalities. Hence, it was essential to The New Left that participatory democracy would be established. Certainly we can not overlook the existing criticism of current political and social system, which is led by the neoliberalism. Its destructive side effects cause further inequalities which are based on preservation of existing institutions and relations, which contain mechanisms of domination and hierarchical structures. For that reason we will examine the relevance of the ideas of The New Left also in the present context, through the critic of neoliberal paradigm.

Key words: the new left, participatory democracy, inequalities and domination, radical activism, neoliberalism.

KAZALO

1 UVOD	6
1.1 Teoretična izhodišča	6
1.2 Raziskovalno vprašanje	8
1.3 Metodologija.....	9
1.4 Struktura diplomskega dela	9
2 IDEJE NOVE LEVICE	11
2.1 Kontekst nastanka nove levice	11
2.2 Odmik od 'stare levice'.....	13
2.3 Glavne karakteristike in radikalnost idej nove levice.....	16
2.4 Prefigurativna politika	20
2.5 Dosežki nove levice.....	23
2.6 Kritika in zaton nove levice.....	24
3 KRITIKA NEOLIBERALIZMA IN UGOTAVLJANJE AKTUALNOSTI IDEJ NOVE LEVICE.....	27
4 ZAKLJUČEK.....	34

1 UVOD

1.1 Teoretična izhodišča

Eden izmed glavnih ciljev pričujočega diplomskega dela bo predstaviti in ugotoviti aktualnost idej ter konceptov gibanja nove levice, ki so nastali v 60ih letih prejšnjega stoletja. Termin oz. koncept nove levice se nanaša na širok razpon političnih formacij v različnih državah, vse oblike gibanj pa so povezane z radikalizmom poznih šestdesetih let prejšnjega stoletja, ki se je oblikoval kot odgovor na tedanjo krizo političnega in ekonomskega sistema po 2. svetovni vojni. Zgroženost in ogorčenost nad prekomernim izobiljem napredne industrijske družbe ter posledično njena kritika, neoimperialistično nasilje in intervencije v t.i. tretjem svetu, vojna intervencija Združenih držav Amerike v Vietnamu, razširjen rasizem in rasna segregacija, razširitev polja, intenzivnosti in oblik zatiranja in dominacije, so bili več kot zadosten vir inspiracije za oblikovanje teoretičnih in praktičnih postavk gibanja nove levice.

Omenjenim formacijam oz. gibanjem nove levice je bila poleg radikalizma skupna tudi prekinitev oz. oddaljitev od politik in idej t.i. stare levice. Slednji se je zdel smiseln in nujen, saj je bila stara levica preveč omejena na sovjetsko verzijo marksizma, notranje razklana z doktrinarnimi spori, z zastarelim tradicionalnim dojemanjem koncepta razreda, političnih strank in sindikatov. Bila je tudi nezmožna tematizirati in ponuditi odgovore na problematike novonastalih oblik dominacij in hierarhij, ki so se izražali preko problematike razreda, spola (gender), rasnih vprašanj, seksualnosti, demokracije, skrbi za okolje, vprašanj miru in vojne ter mnogih drugih tematik.

Nadaljnji odmik naredi nova levica od bipolarne sheme tradicionalnega marksizma ter tudi 'tretje poti' socialne demokracije, saj po trditvah nove levice, nihče izmed slednjih ne ponudi dovolj radikalnih pogledov, ki bi lahko vodili v korenito spremembo družbenega in političnega stanja ter vzpostavitvi egalitarnih odnosov na vseh področjih človekovega življenja in delovanja. Cilj nove levice je bila transformacija družbe preko mobilizacije najbolj zatiranih in izključenih skupin (revni, črnci, nezaposleni...).

Najpomembnejši doprinos nove levice lahko vidimo v izrazitih proti avtoritarnih in osvobajajočih tendencah, ki so bile jasno izražene z razvojem novih oblik političnega boja in organizacije. Ravno v zahtevi nove levice po totalni in radikalni spremembi potrošniške družbe ter posledične odtujenosti človekovega vsakdana, lahko izluščimo glavne značilnosti njihovega političnega boja. Hkrati pa je njihov boj temelji na spremembi zavesti preko

vzpostavitev popolnoma novih, bolj humanih vrednot, revoluciji vsakdanjega življenja, širitvi polja svobode, doseganja socialnih pravic in vzpostavitvi egalitarne politične skupnosti preko oblikovanja političnih institucij na temelju participatorne demokracije (Kellner 2005, 2-3).

Radikalizacija koncepta participatorne demokracije v gibanju nove levice v 60-ih letih 20. stoletja v Združenih državah Amerike pokaže alternativo liberalni predstavniški demokraciji ter jo tudi podvrže resni kritiki, saj je slednja odrekala črncem volilno pravico, ostalim pa je omogočala le malenkostno, nezadostno participacijo preko volitev. Omenjeni demokratični deficit še dodatno podkrepi zahtevo po razširitvi demokratičnega procesa, po sprejemanju odločitev na podlagi konsenza ne samo na področju politike, temveč tudi v ekonomski in družbeni sferi. Tu je nova levica napadla tudi tako hvaljeno državo blaginje, saj je po njihovih pogledih prevečkrat delovala v nasprotju s tistimi, ki so bili pomoči najbolj potrebni (Aronowitz 1996, 61).

Kritika trenutnih, aktualnih političnih in družbenih razmer gre seveda z roko v roki s kritiko kapitalizma in neoliberalizma. V grobem lahko izpostavim nekaj glavnih razlogov zakaj je omenjena kritika ne samo upravičena, ampak tudi potrebna. Vsekakor ne moremo spregledati večanja tako nacionalne kot tudi globalne revščine, prikrajšanosti, izključenosti in marginalizacije mnogih družbenih skupin, njihove nezmožnosti sodelovanja, vplivanja na oblikovanje in sprejemanje (vladnih) odločitev. Stranski produkti neliberalnega kapitalizma so naraščajoče družbene in ekonomske neenakosti, ki vsebujejo mnoge omejitve ter temeljijo na hierarhičnih odnosih. Tako onemogočajo realno svobodo posameznikov, ki nimajo možnosti kreiranja lastnih pogojev življenja in delovanja, kar priča o nezdržljivosti kapitalizma z možnostjo konkretiziranja dejanske (participatorne) demokracije, ki bi prispevala k vzpostavitvi bolj egalitarnih institucij in skupnosti. Vsekakor pa je skrb vzbujajoče tudi ohranjanje statusa quo vladajoče neoliberalne paradigme, ki ji je vsekakor v interesu ohranjati razmerje dominacije in izkoriščanja nad najbolj ranljivimi in depriviligiranimi posamezniki ter državami (Wright 2006, 100-2).

Ne glede na zaton radikalnosti in revolucionarnega potenciala gibanja nove levice v začetku 70-ih, njeni razpršitvi na različne partikularne segmente in družbenih gibanj (od feminizma, črnškega nacionalizma do ekoloških gibanj), pa ne moremo spregledati, da je gibanju uspelo redefinirati koncept revolucije. Novo pojmovanje omenjenega koncepta je ponudilo nove možnosti svobodnega delovanja, oblikoval in prikazal nove dimenzije družbenih sprememb kot alternativne naprednemu kapitalističnemu sistemu. Sprememba ni več definirana zgolj v

okviru ekonomskega in političnega prevrata, ki se kaže v uveljavitvi drugačnih načinov produkcije in oblikovanja novih institucij, temveč sprememba v smislu revolucije prevladujočih struktur, ki oblikujejo človekove potrebe ter možnosti za njihovo izpolnitev (Katsiaficas 2006, 184).

Cilj in namen diplomskega dela bo torej raziskati, v kolikšni meri so ideje in koncepti nove levice še vedno aktualni v današnji politični realnosti. Skušali bomo pokazati ali so še vedno dovolj relevantni v smislu doprinosa novih teoretičnih in praktičnih implikacij, preko katerih lahko detektiramo po eni strani na novo nastale neenakosti in izkoriščanja v obstoječem družbenopolitičnem sistemu, po drugi strani pa ugotoviti ali lahko ravno z dognanji gibanja nove levice najdemo nove sfere svobode in možnosti delovanja v času prevlade neoliberalne paradigme.

1.2 Raziskovalno vprašanje

V diplomskem delu bomo naslovili vprašanje, ali lahko v luči današnje družbene, politične in ekonomske situacije govorimo o dokončnem zatonu idej nove levice oz. o njenem porazu. Poraz, ki naj bi se kazal tudi skozi premik levih političnih formacij k desnosredinskim politikam, tudi v konsolidiranih zahodnih demokracijah, za katere bi lahko trdili, da so brez revolucionarnega potenciala. Tako nimajo pogojev, da bi lahko vodile k radikalnim spremembam zmanjšanja globalnih neenakosti, odprave struktur dominacije in hierarhij.

Opažamo lahko tudi čedalje bolj katastrofične posledice uničujočega neoliberalnega kapitalizma, ki še dodatno pričajo o neustreznosti dominantnega družbenega in političnega sistema. Prav tako pa lahko opazimo dejstvo, da nobena družbena ali politična teorija še ni bila sposobna podati popolnega odgovora na tako kompleksno vprašanje dejanskih emancipatornih alternativ onkraj obstoječih političnih in ekonomskih struktur, institucij ter seveda kapitalizma, ki bi vodile v radikalne spremembe k bolj pravični, avtonomni in egalitarni družbi.

Ali pa je ravno zaradi omenjenih dilem teorija in praksa nove levice še kako aktualna ter lahko tudi dandanes še vedno ponudi dovolj radikalne koncepte in premisleke, ideje in načine delovanja, ki bi zaznale, prikazale drugačne poti, poizkuse, kako ustaviti izkoriščanje in večanje neenakosti, ter pripomogla k širjenju sfer svobode in demokracije na različnih področjih človekovega življenja v času prevlade neoliberalne paradigme, saj je očitno, da sta

dva velika razsvetljenska ideala, svoboda in enakost, med seboj tako tesno povezana, da brez enega ni drugega.

1.3 Metodologija

V diplomskem delu bomo skušali odgovoriti na zastavljeno raziskovalno vprašanje preko uporabe različnih družboslovnih metod raziskovanja. Tako bomo uporabili deskriptivno metodo, pri čemer bomo gradili na analiziranju primarnih in sekundarnih virov, torej analizi knjižnega gradiva, strokovnih člankov in internetnega gradiva, preko katerih bomo skušali opisati in razložiti ključne koncepte gibanja nove levice in aktualnega družbenopolitičnega konteksta v luči prevlade neoliberalne paradigme in njene kritike.

Pri zgodovinskem pregledu nove levice se bomo poslužili zgodovinskorazvojne metode, saj bomo skušali pojasniti okoliščine, pogoje in vzroke nastanka gibanja nove levice, njenega razvoja ter na koncu tudi zatona. Uporabili bomo tudi interpretativne metode ter s pomočjo sinteze skušali podati dobljene sklepe in ugotovitve.

1.4 Struktura diplomskega dela

Uvodoma bomo v diplomskem delu predstavili cilje in namene skupaj s teoretičnimi izhodišči in orisom ključnih konceptov značilnih za gibanje nove levice in današnjega družbenopolitičnega sistema. Opredelili bomo raziskovalno vprašanje in podali uporabljeno metodologijo.

Nato bomo v prvem delu orisali in izpostavili najpomembnejše in najbolj radikalne teoretične in praktične značilnosti idej nove levice, predstavili bomo kontekst njenega nastanka, analizirali vzroke za odmik od politik t.i. stare levice, tradicionalnega marksizma ter 'tretje poti' socialne demokracije. Skušali bomo pokazati pomembnost radikalizma v boju za osvoboditev od dominacij in hierarhij, ki prežemajo človekov vsakdan. Na koncu prvega dela se bomo dotaknili kritike nove levice in njenega zatona.

V drugem delu se bomo v diplomskem delu osredotočili na kritiko obstoječega družbenopolitičnega sistema 21. stoletja skozi prizmo kritike neoliberalnega kapitalizma. Znotraj tega dela bomo skušali potegniti paralele dognanj nove levice v obstoječi kontekst,

podrobneje analizirati in ugotoviti ali jim lahko še vedno pripišemo dejansko aktualnost in uporabnost. Zanimalo nas bo ali lahko prav ključni koncepti in spoznanja nove leveice detektirajo, tematizirajo in ponudijo odgovore na problematike novonastalih oblik dominacij in hierarhij postmoderne dobe. V sklepnem delu diplomskega dela pa bomo podali sintezo analiziranih tematik, sklepne ugotovitve in zaključne misli ter skušali odgovoriti na zastavljeno raziskovalno vprašanje.

2 IDEJE NOVE LEVICE

2.1 Kontekst nastanka nove levice

Termin oz. koncept nove levice izvira že iz časa poznih 50-ih let 20. stoletja. Sprva je bil uporabljen med britanskimi komunisti, ki so iskali alternativo modelu hierarhičnih političnih strank. V 60-ih pa je v ZDA omenjeni koncept zajemal gibanje črncev, študentov, žensk, istospolno usmerjenih, protivojno gibanje ter mnoge druge radikalne formacije. Nekaj desetletij kasneje so mnogi definirali oz. dojemali novo levico preveč ozko, omejeno, saj so se preveč osredotočili le na mlade belce združene v Students for a Democratic Society (SDS). Mladina vseh ras in etničnih pripadnosti pa je odigrala pomembno vlogo pri aktivizmu nove levice. Hkrati pa ne smemo gibanja enačiti zgolj z uporom in radikalizmom mlade generacije študentov, saj so bili vodilni člani protivojnih gibanj, gibanj za črnske pravice in ostalih starejši od 30. Koncept nove levice, ki ga želim predstaviti, je torej vključujoča definicija 'gibanja vseh gibanj' (Gosse 2005, 5), ki zaobjema vse različne boje za temeljne družbene, ekonomske in politične razmere v 60. pa vse do njenega zatona v ZDA.

Gibanje nove levice se je rodilo kot odgovor na politični, ekonomski in kulturni kontekst obdobja po drugi svetovni vojni. Generacija, ki je zaznamovala 60. leta prejšnjega stoletja, predstavlja odsev novo nastalih vrednot, t.i. counter-culture oz. alternativne kulture, ki zavrne poglede in stališča starejše generacije, ki se je kazala preko upora konformizmu enodimenzionalne družb. Hkrati je nova levica jasno izrazila kritiko oblasti, ki je usmerjena proti nepravičnemu modelu korporativnega liberalizma in širše vojaške korporativne industrijske strukture moči, ki jo omenjeni model predstavljala (Schweitzer in Elden 1971, 155).

Omenjena generacija je bila priča rasističnim politikam, ki so bile izražene skozi represijo ter rasno segregacijo črncev in ostalih, ki so bili posledično dojeti kot drugorazredni državljani. Tako se je sprostila glasna zahteva po enakopravnosti njihovih državljanskih pravic, politični reprezentaciji ter tudi možnosti dostopanja do boljših pogojev zaposlovanja. Nadalje je obdobje po 2. svetovni vojni pokazalo očitno ekonomsko marginalizacijo in nemoč žensk, kar je privedlo do oblikovanja feminističnih gibanj, ki so izpostavila mnoge problematike, med drugim so se dotaknila vprašanja enakopravnosti v osebnih odnosih, kot pravnih omejitvah, ki

so jih bile deležne v primerih ločitev, pravici do abortusa, enakega plačila za opravljanja enakega dela kot moški (Kaufman 2003, 279).

Dodatni razloge za radikalni aktivizem nove levice najdemo tudi v tedanji pričujoči selektivni izključenosti in represiji nad političnimi disidenti, v jasnem sovraštvu in zaničevanju istospolno usmerjenih, v kritiki ekonomskih in vojaških investicij ZDA v ohranjanju in nadaljevanju povojnega statusa quo, v grožnji, ki je predstavljala prisotnost in obstoj atomskih bomb, v kubanski raketni krizi ter v naraščanju ekološke problematike (Gosse 2005, 7-8).

Zaostritev vojne v Vietnamu v 2. polovici 60-ih je nadalje postala eden izmed pomembnejših faktorjev, ki so vplivali na hitro rast nove levice in posledično njeno radikalizacijo. Zagrenjenost in nestrinjanje z ravnanjem lastne vlade jih je privedlo do zaključka, da so ZDA glavni sovražnik miru in pravice na planetu, zato je gibanje nove levice verjelo, da samo zagotovitev miru na domačih tleh ne zadostuje. Gibanje je tako postalo popolnoma zavezano masovnemu upor, katerega cilj je bil uničiti obstoječ politični in družbeni sistem in ne le zagovarjati spremembe znotraj sistema samega (Farber in Bailey 2001, 92). Zato so bili številni protesti nove levice usmerjeni k jasnemu nasprotovanju neoimperialističnega nasilja v Indiji, Kitajski, Latinski Ameriki, Afriki in Aziji, pri podpori ZDA vojaškim diktatorskim represivnim režimom po celotnem svetu ter seveda v kritiki kapitalističnega sistema in družbe izobilja (Kellner 2005, 9). Omenjeni protesti so služili kot dodatni primeri tudi domačega rasnega zatiranja črncev in represije ostalih etničnih manjšin, ki so ga ameriške oblasti prakticirale na jugu države (McAdam in Rucht 1993).

Poleg nasprotovanja politični, vojaški in ekonomski intervencijam po svetu, pa so ljudje v ZDA glasno izrazili nezadovoljstvo, na področju notranjih zadev, kjer so izpostavili potrebo po radikalnih spremembah. Slednje so videli v razširitvi možnosti izboljšanja življenjskih standardov in pogojev za vse sloje prebivalstva, v uveljavitvi nadaljnjih šolskih in stanovanjskih proti segregacijskih politik, v temeljitem preoblikovanju lastnih institucij, ki so bile centralistično in birokratsko urejene. Torej zavzemali so se za spremembe, ki bi vodile k spremembi družbe, ki favorizira in ceni profit pred pravico in enakostjo, torej k bolj egalitarni družbi (Abcarian 1971; Schweitzer in Elden 1971). Zahteva po povečanju legitimnosti političnih odločitev, ki posledično vplivajo na življenja ljudi, je bila ključna zahteva nove levice, da bi lahko vzpostavili posameznikovo avtonomijo in preobrazili posameznike v bolj aktivne državljane.

Nova levica se je dotaknila tudi nezadovoljstva nad stanjem univerze, kjer je študentsko gibanje skušalo doseči popolno svobodo govora na območju univerzitetnih kampusov, da bi bila izobrazba, ki jo prejemajo v povezavi s človekovimi vsakdanjimi izkušnjami. Izrazila je kritiko nad vlogo univerze, ki jo je po njihovem mnenju odigrala v podpori oblastem v vojaških posegih zunaj ozemlja ZDA in ohranjanju statusa quo, saj je svoje študente obravnavale le kot bodoče produkte, ki se bodo infiltrirali v kolesje industrijskega aparata (McAdam in Rucht 1993, 68).

Večini političnih, rasnih, etničnih, kulturnih in seksualnih manjšin, ki so se kasneje priključile heterogenemu gibanju nove levice, se je torej zdela tedanja ameriška družba in politika otopela, ker ni želela priznati legitimnosti kakršnega koli resnega disidentstva. Prav tako je ostala slepa za nerazrešena vprašanja in problematiko rasizma in razširitve revščine ter sovražno nastrojena do preproste želje po možnosti življenja onkraj do tedaj vzpostavljenih norm znotraj družinskega, političnega in kulturnega okvira (Gosse 2005, 15).

2.2 Odmik od 'stare levice'

V osvetlitvi razlogov, zakaj je nova levica prekinila s tradicijo stare levice, zakaj se ji je zdelo nujno, da zavzame drugačna stališča, drugačno politiko in delovanje, lahko hkrati izluščimo tudi njihove temeljne značilnosti, cilje in vrednote.

Razlogov, ki pojasnjujejo prekinitev nove levice oz. njen odmik od tradicije in idej t.i. stare levice, je veliko. Kot prvega lahko navedemo nekritično podporo in sprejemanje teorije in prakse sovjetske verzije marksizma, ki se je zdel staromodni ter za novo levico neuporaben, da bi izpolnil preobrazbo kapitalističnega sistema, medtem ko je nova levica svoje teoretične ideje, postavke oblikovala preko kombiniranja kritičnega marksizma in radikalne oblike demokracije, z odprtostjo širokemu razponu idej, političnih povezav ter sodelovanja. Nadalje so stari levici očitali pretiran purizem in konformnost, notranjo razklanost in prežetost z doktrinarnimi spori. Omenjeno je posledično vodilo v nezmožnost slednje pri detektiranju in podajanju odgovorov na nove problematike, ki so se dotikale vprašanja in dojetanja vloge razreda, hierarhij in dominacij znotraj spola (gender), rase, seksualnosti, ekoloških vprašanj, miru in vojne, potrebe po razširitvi in radikalizaciji demokracije ter mnogih drugih perečih problemov tedanjega časa. Nasprotno pa se je nova levica zavzemala za razširjeno in

vključujoče razumevanje in sprejemanje novonastalih heterogenih oblik družbenih in političnih gibanj (Kellner 2005, 4).

Naslednji pomembnejši odmik od stare levice naredi nova levica v dojemanju pomembnosti in vloge delavskega razreda kot nosilca boja in revolucije proti kapitalističnim strukturam. Za novo levico je tematiziranje izkoriščenosti delavskega razreda preozko gledanje na aktualne politične, ekonomske in družbene razmere, saj je nova levica izpostavila nastajanje novih oblik neenakosti, ki gredo preko razreda in zgolj ekonomske sfere. Torej klasični delavski razred po prepričanju nove levice nikakor ni zmožen uspešno izpeljati revolucije družbe (Ellis 1996, 109-10). Tako je pozornost preusmerjena k iskanju in identifikaciji revolucionarnega subjekta t.i. novega delavskega razreda, ki predstavlja razširitev potencialne množične baze, ki gre preko tradicionalnega dojemanja industrijskega delovnega razreda, ki se razširi in vključi še druge skupine izkoriščenih.

Tudi pretirana ideološka obremenjenost marksističnih, leninističnih in komunističnih strank, je predstavljala za novo levico dodaten vzrok za odmik od stare, saj je bila za njih vsaka ideologija, ne glede na to kako 'revolucionarna' naj bi bila, vedno v podporo, korist vladajočim (Situationist International 1966, 426). Zasledimo lahko nestrinjanje nove levice z organizacijo v masovne centralizirane socialistične in komunistične politične stranke, saj so že same stranke kot take pomenile prisotnost trajnih hierarhičnih in birokratskih institucionalnih struktur. Gibanje pa tudi izpostavilo problem naraščanja moči korporacij in prisotnost konstantnega nadzora oblasti v stilu 'velikega brata' (Abcarian 1971, 136). Poleg vizije stare levice, ki je vključevala nujnost politične stranke in njenega sodelovanja v tekmi za nadzor nad državo, so bile temeljne karakteristike nove levice oblikovane, zgrajene ravno na nezaupanju in seveda kritiki nad (pre)veliko močjo države, strank, posledične politične tekme in predstavniške demokracije (Caute 1988, 33).

Nova levica se je prav tako odzvala proti organizacijskemu pristopu od zgoraj navzdol, pretirano strukturiranemu in dogmatičnemu stilu oblikovanja politične organizacije stare levice. Od članov znotraj zelo formalnih, centralističnih in hierarhično strukturiranih komunističnih strank se je pričakovalo jasno sledenje politikam in agendi stranke. Nova levica pa je preferirala povezovanje na podlagi voluntarizma in neformalnih mrež organizacije, brez fiksne in koherentnega političnega programa ali formalnih pravil odgovornosti (Gitlin 1980, 164).

Napredna industrijska družba je razvila potrošniškega in konformističnega posameznika, ki ga je družbi posledično uspelo integrirati v obstoječi sistem produkcije in potrošnje. Ravno tu pa so se hkrati razvile dodatne oblike dominacije v institucijah dela, šolskega sistema, znotraj družine, med družbenimi odnosi in sodobnimi načini mišljenja, ki se reproducirajo v obstoječem kapitalističnem sistemu, ki želi eliminirati vsakršno kritiko in opozicijo. Problem sodobne materialistične družbe pa je po Marcuseju tudi oblikovanje lažnih potreb, ki so zanj tiste potrebe, ki so nezmožne projicirati avtonomijo, ker so indoktrinirane in manipulirane s strani omenjene družbe. Posameznik pa nad njimi nima nobenega nadzora, ker so proizvedene s strani družbe, kateri je v interesu ohranjanje represije in dominacije nad posamezniki. Zato tehnološka družba zaduši oblikovanje tistih potreb, ki bi vsebovale zahtevo po osvoboditvi, kar je le še dodatni dokaz destruktivne moči in represivne vloge družbe izobilja. Pod represivnim zakonom se svoboščine lahko uporabijo kot močan instrument dominacije. Zato svobodna izbira med množico dostopnega blaga in storitev še ne pomeni dejanske svobodne izbire posameznika, če omenjene storitve in blago vzdržujejo družbeni nadzor in alienacijo. Tudi spontana reprodukcija vsiljenih potreb s strani človeka ne pripomore k zagotovitvi avtonomije, ampak le še dodatno priča o učinkovitosti nadzora (Marcuse 1991, 8-10).

Ne samo da je kapitalizmu uspelo integrirati delavski razred v svoj sistem, ki tako zgubi potencial revolucionarne opozicije, temveč je tudi uspešno razvil nove tehnike stabilizacije preko državnih in korporativnih politik ter z oblikovanjem novih oblik družbenega nadzora (Kellner 2005, 5). Kadarkoli je kapitalistični sistem izgubil na fronti produkcije, je skušala izgubljeno nadoknaditi na področju potrošnje. Če se je človeku uspe osvoboditi izpod imperativa produkcije, ga je ujel v past kapitalizem preko novih obvez, dolžnosti potrošnika, zato je namen oblasti spremeniti ljudi v organizatorje lastne pasivnosti (Vaneigem 1994, 192). Posledično pa je moderni korporativni kapitalizem prevzel drugačne, modificirane ekonomske, organizacijske, družbene in kulturne oblike, kjer je opazna povečana koncentracija družbene moči, njegovo delovanje ni več mogoče enačiti z zaznavami klasične Marxove kritike kapitalizma (Hall 2010, 185-8). Tako je nova levica zavrgla tudi politično in ekonomsko koncentracijo moči ter se zavzela za oblikovanje decentralizirane družbe, ki svojo moč razporedi tudi na lokalno raven med pridelovalce, organizacije znotraj skupnosti in študentska združenja (Caute 1988, 34).

Nastanek novih oblik lastnine, korporativne organizacije, dinamika v ozadju moderne akumulacije bogastva in potrošnje, je privedla do potrebe po novih analizah, saj so omenjeni dejavniki prispevali k spremembi družbene strukture in politične zavesti (Hall 2010, 186).

Ponovno lahko opazimo, da je nova levica želela pokazati, da je osredotočenost na izkoriščanje in vlogo delavskega razreda nadomestil spremenjen fokus na mnoge omenjene problematike, za katere stara levica ni uspela pokazati nobene relevantne alternative, programa ali vizije (Wilentz 1987, 566). Zato je nova levica bila vojno proti korporativni tehnologiji, ki je po njihovem mnenju zaslužnjevala človeška bitja zaobjeta v krogu produkcije in potrošnje, s širitvijo vladajoče ideologije pa je uspelo manipulirati zavest posameznikov v privolitev, vdanost obstoječim razmeram, kar je bila tudi posledica razširitve mehanizmov konformnosti skozi celotno družbo. Učinkovita in močna administracija nadvlada posameznika, ki izgubi svojo kritičnost in avtonomijo, kar privede do oblikovanja enodimenzionalne družbe in enodimenzionalnega človeka (Kellner v Marcuse 1991, xix-xx).

Korporativni liberalizem, kot ga razume nova levica, je ideologija, ki povzroči, da je reakcionarna moč razumljena kot liberalna. Hkrati pa razume korporativni liberalizem kot instrument, preko katerega se ustvarja zmeda in negotovost, ki napeljuje zatirane, da so pripravljeni sprejeti lastno zatiranost, ker dominantne institucije zatiranje prikazuje kot polje svobode ter tako prepreči nastanek potencialne kritike. Prav tako je gibanje želelo omejiti državo blaginje, saj je predstavljala 'veliko vlado', ki troši denar davkoplačevalcev. Oblikovali so tudi predpostavko, da je velika korporacija najbolj zaželena oblika za organiziranje družbenega in ekonomskega življenja. Omenjeno razmerje so liberalci zagovarjali z argumentom, da korporacije predstavljajo harmonično, funkcionalno ravnotežje, ki se ga ne sme porušiti (Malecki 1977, 52). Ameriški politični sistem pa tako po analizi nove levice nikakor ni demokratični model, ki so ga mnogi v tistem času povelečevali in ga navajali kot model za zgled. Dejansko naj bi onemogočal demokracijo s paraliziranjem razprave o politikah in z utrjevanjem moči korporativnih interesov in vojske. Upor nove levice lahko torej pripišemo upor proti oblastem, proti pokroviteljstvu in indirektnim izvorom moči, ki skrivajo t.i. železno roko moči in žametno rokavico napihnjenega idealizma (Lynd 1969, 70).

2.3 Glavne karakteristike in radikalnost idej nove levice

Primarne značilnosti nove levice Katsiaficas razdeli v pet glavnih skupin. Prva se nanaša na opozicijo rasne, politične in patriarhalne dominacije, kot tudi ekonomske eksploatacije. Aktivisti nove levice se niso ukvarjali in borili zgolj za zgoraj omenjene tematike, temveč so bili osredotočeni tudi na osvoboditev posameznika od dominacij, s katerimi se le-ta sooča v vsakdanjem življenju. Poskus transformacije vsakdanjega življenja in politizacija

samoumevnih vzorcev interakcije, je temeljila na prepričanju, da se ekonomske in politične strukture reproducirajo ravno skozi vsakodnevno sprejemanje obstoječih načinov življenja (Katsiaficas 1988, 23). Ekonomska svoboda bi po Marcuseju morala pomeniti svobodo od ekonomije, od nadzora s strani ekonomskih sil in razmerij, svoboda od dnevnega boja za preživetje. Politična svoboda pa se po njegovem nanaša na osvoboditev posameznikov od politike, nad katero nimajo prav nikakršnega učinkovitega nadzora. Zato se t.i. svobodna družba ne more več definirati v okviru tradicionalnega razumevanja ekonomskih, političnih in intelektualnih svoboščin, ne zaradi razloga, ker bi omenjene svoboščine postale nepomembne ali zanemarljive, ravno nasprotno, ker so preveč pomembne, da bi bile omejene znotraj tradicionalnih oblik (Marcuse 1991, 6).

Politična moč se v danem sistemu uveljavi preko mehničnega procesa in tehnične organizacije aparata. Vlada napredne industrijske družbe se lahko obdrži in zavaruje le, ko uspe v mobilizaciji, organizaciji in izkoriščanju tehnične, mehnične in znanstvene produktivnosti. Produktivnost pa nadalje mobilizira družbo kot celoto, onstran partikularnih zahtev posameznika ali skupinskega interesa (Marcuse 1991, 5). Na tem mestu lahko vidimo nov pogled na politični kontekst osvobajanja od dominacije in podrejenosti, ki se začne, ko se spremenijo ideje o vzrokih posameznikove nemoči in obupa, ko se posameznik zaveda sistema moči, ki ga zatira ter ko človek posledično reagira, deluje z namenom spremembe pogojev lastnega življenja. Radikalnost gibanja nove levice lahko vidimo tudi preko pozornosti, ki so jo namenili mikropolitnim tematikam, problematiki osvoboditve od struktur dominacije in dinamike zatiranja, ki jih najdemo v vsakdanjem življenju (Kaufman 2003, 296).

Nova levica izpostavi problem, da je glavno sporočilo zajeto v kapitalistični ideologiji, da ne obstaja nikakršna uresničljiva in uspešna alternativa nasproti sedanjemu stanju, da so priča času, ki je izčrpal ne samo vse velike utopije, temveč tudi vse nove, drugačne možnosti in poglede. Mills pa izpostavi prisotnosti utopije v analizah in delovanju nove levice, saj naj bi bila ravno utopična naravnost prednost in ne slabost. To predpostavko pojasni z argumentom, da se utopičnost nanaša na oblikovanje kritike obstoječega stanja družbe, politike in zavesti, na razumevanju, da se zahtevane spremembe ne nanašajo zgolj na posamezne dele institucij in politik, ampak bolj natančno na samo strukturo institucij in temeljev posameznih politik (Mills 2008, 261). V družbi pa se hkrati povečuje občutek nad praznostjo življenja, strahu ljudi pred spremembami, saj je percepcija spremembe dojeta kot možnost uničenja še tistih nevidnih okvirjev, ki navidezno preprečujejo razširitev kaosa. Prav

tako ne pomaga dejstvo, da vsak posameznik vidi apatijo pri svojih rojakih, kar ohranja splošno nepripravljenost za organiziran boj za spremembe. Obstoječe institucije so dovolj kompleksne, da najdejo načine, kako skrhati potencialne kritike, ter dovolj zakoreninjene, da uprejo moči protesta in reform ter na tak način omejijo človekova pričakovanja (Hayden 1962, 47-8).

Kot naslednjo pomembno značilnost nove levice Katsiaficas izpostavi razumevanje koncepta svobode, ki se ne nanaša zgolj na svobodo od materialne deprivacije, temveč tudi kot možnost uveljavitve drugačnih vrednot človeških bitij. S tem pokaže pomen nastanka novih norm in vrednot, ki nasprotujejo kulturnemu imperializmu in kritiki splošno sprejetih in ponotranjenih vzorcev interakcije. Spontanost, individualna avtonomija, življenje v egalitarni skupnosti ter subverzija birokratskih in ekonomskih dominacij so predstavljale vrednote in ideale nove levice (Katsiaficas 1988, 24).

Vaneigem pa doda, da se vse industrializirane družbe nagibajo k oblikovanju po enem samem prototipu. Njihov glavni namen je racionalizirati in avtomatizirati stare oblike dominacije. Tako postane očitno, da so abstraktni sistemi dominacije in eksploatacije človeške kreacije, osmišljeni in dodelani preko diverzije ali preko prisvajanja in nevtraliziranja kreativnosti. Zato je po njegovem nujno razkrinkati spletkarsko uporabo pojma svobode s strani mehanizmov dominacije, saj se le tako lahko oblikuje odpor v obliki ideje avtentičnosti svobode, ki je neločljivo povezana z individualno kreativnostjo. Strast za presojanje katere tematike, problematike bodo ustvarjene preko zavesti omejitve in nadzora, se ne smejo več nahajati pod okriljem produkcije, potrošnje ali organizacije (1994, 190-1).

Naslednjo pomembno značilnost nove levice lahko vidimo v boju za razširitev demokratičnega procesa in pravic posameznikov, ki se kaže v zavzemanju za prefigurativno politiko s poudarkom na participatorni demokraciji, ki bo bolj natančno predstavljena v lastnem poglavju. Nova leвица je poskušala ustvariti konstelacijo moči zunaj države in njenih institucij, saj je država po njihovem videnju skušala le upravičiti in zagovarjati obstoječe razmere in jih sočasno ščiti pred spremembami. Zato je bil cilj gibanja prisiliti državo k bolj humanemu delovanju, jo zaradi nespametnega obnašanja zamenjati na podlagi prostovoljnega delovanja ljudi, ki želijo ohraniti individualnost tudi majhnih skupinah, kot tudi uveljaviti dodatne oblike sodelovanja (Lynd 1969, 68).

Povečana baza za izpeljavo revolucije je naslednja značilnost gibanja. Nova levica je želela povečati področje svobode, kar pa ni mogoče doseči preko obstoječe tipologije razrednega boja. Tako so do tedaj skupine, ki so veljale za marginalne (študentje, mlada populacija, nacionalne manjšine, ženske in t.i. lumpenproletariat), vstopile v boj proti dominaciji obstoječega družbenega reda. Posledično je postalo jedro baze nove levice urbani podrazred in novi delavski razred (Katsifias 1988, 25). Revolucionarno usmerjeno gibanje nove levice je skušalo združiti večino populacije v boj proti kapitalizmu z zavzemanjem za specifične zahteve posameznih avtonomnih kampanje. Ključno je bilo tesno sodelovanje med različnimi novimi družbenimi gibanji v revolucionarnem boju, katere je povezovala skupna obveza in angažma za vzpostavitev direktne participatorne demokracije, tudi znotraj lastnih notranjih struktur. V tej luči je izkušnja sodelovanja v teh avtonomnih kampanjah zagotovila praktični primer kako prekiniti z ločnico med politiko in vsakdanjim življenjem, ki je vseboval potencial družbene revolucije (Farber in Bailey 2001, 31-2).

Nova levica se je tudi osredotočila na izgrajevanje bolj socialne in egalitarne družbe od spodaj, zato so skušali mobilizirati ljudi, da se sami aktivirajo tukaj in zdaj v povezavi z dejanskimi izkušnjami, da ne ostanejo zgolj pasivni prejemniki ekonomskega in kulturnega pogojevanja (Hall 2010, 194-5). Tako je očitna zavezanost gibanja nove levice k neposrednemu delovanju. Prepričani so bili, da je akcija začetek konfrontacije, ki bo oblikovala program, ki bo posledično pripomogel k pridobitvi novih članov, podpornikov, ki so ključnega pomena za doseganje zastavljenih ciljev. Preko prakse in izkušnje neposredne akcije, naj bi se nova levica kvalitativno in kvantitativno okrepila. Zaveza k akciji in aktivizmu, tudi preko spontanosti, je predstavljala novo metodo integracije teorije in prakse. Nadaljnja empirična evalvacija tedanjih aktualnih dogodkov pa je hkrati predstavljala negacijo primata, ki jo je do tedaj imel element zavesti. Kljub zaznavam povečanja represije in oblikovanje vse večjega števila oboroženega boja pa nova levica ni razvila tendence po državnem prevratu od zgoraj. Ravno obratno, nova levica je predvidevala možnost dejanske izpeljave revolucije le v primeru od spodaj navzgor. Tako je njihova taktika vključevala masovne okupacije javnega prostora, okupacijo univerz, blokado avtocest. to so bila le nekatera izmed sredstev, preko katerih je nova levica predvidevala izpeljati družbeno transformacijo (Katsifias 1988, 27).

Prav tako nova levica koncepta revolucije ni dojemala zgolj kot mehanicistični problem, kako se polastiti moči države, ter tudi ne kot le tehnično transformacijo obstoječih družbenih struktur. Revolucijo so razumeli kot proces, v katerem ljudje kvalitativno spremenijo

vrednote, norme in družbene institucije, ne samo s strmoglavljenjem starega sistema, ki se ga nadomesti z novim, ampak s kreacijo nove družbene realnosti (Katsiaficas 1988, 180).

Radikalci nove levice so izpostavili dva načina učinkovanja na miroljubno revolucijo. Prvi se je nanašal na tehniko množične mobilizacije, ki je tako dobro uspela na primeru gibanja za državljanske pravice in protivojnega gibanja, drugi pa se nanaša na kulturne spremembe, v katero je gibanje vse bolj položilo svoje upanje in aspiracije. Člani nove levice so tako želeli razviti alternativni način življenja, ki bi bil zgrajen na podlagi vrednot v nasprotju s svetom materializma in tekmovanja, torej na vrednotah enakosti, miru, svobode in sodelovanja (Farber in Bailey 2001, 95).

Aspiracije in cilji za izpeljavo revolucije, kot si jo je zamislila nova levica, so se torej nanašali na oblikovanje nove svetovne družbe, ki bi bazirala na decentralizaciji političnih in ekonomskih institucij. Revolucija naj bi udeležila povečanje družbene avtonomije in področja individualne svobode namesto njenega zatrtja, v sožitju z naravo in tako končati njeno pospešeno eksploatacijo. Rekonstrukcija vsakdanjega življenja naj bi po viziji nove levice potekala preko zavrnitve vrednot srednjega razreda kot sta akumulacija bogastva in moči, na boju proti integriranim vzorcem patriarhalne dominacije, na podlagi osvobodene senzibilnosti in ne več po vzoru tradicije znanstvene racionalnosti (Katsiaficas 1988, 5). Posledično sledijo spremembe v oblikovanju človekovih potreb, ki se izrazijo v novem tipu revolucije, kulturne revolucije, ki se ne kulminira v sferi političnega, temveč prestavi področje političnega od države k vsakdanjemu življenju preko transformacije koncepta politike od administracije od zgoraj k samoupravljanju (Katsiaficas 1988, 23).

2.4 Prefigurativna politika

Gibanja nove levice so v 60-ih razvila nov način osmišljanja in izvajanja politik nasproti do tedaj uveljavljenim radikalnim strankam komunistične partije, za katero se uveljavil termin prefigurativne politike. Glavne karakteristike omenjenega koncepta se vežejo na oblikovanje drugačnih, nasprotujočih institucij obstoječim, sodelovanje na demonstracijah in poskus vključitve osebnih nehierarhičnih vrednot v politiko. Znotraj prefigurativne politike igra osrednjo vlogo koncept participativne demokracije, ki se zavzema delovanje in aktiviranje tu in zdaj, da se na novo vzpostavijo ali preoblikujejo in demokratizirajo obstoječe institucije, ki so povezane s hierarhičnimi strukturami in družbenimi vzorci (Kaufman 2003, 277-8).

Analiza nove levice je torej usmerjena v neuspeh korporativnega liberalizma, nezadostnosti socialne države, destruktivnost in zastarelosti hladne vojne. Slednja se je kazala v luči občutka nemoči, ki jo je delila tedanja celotna generacija, zaradi ohranjanja konsenza obstoječe politične kulture, v razmerju do favoriziranja ekonomske varnosti pred svobodo. To je vodilo k večanju nepravilnosti, družbenih neenakosti in oblikovanja novih hierarhij in oblik dominacije tako znotraj politične, kot tudi ekonomske sfere. Nova levica si je zato zadala strah zbujujočo nalogo razbiti omenjeni konsenz (Aronowitz 1996, 64).

Korporativni liberalizem, kot ga razume nova levica, je ideologija, ki povzroči, da je reakcionarna moč razumljena kot liberalna. Hkrati pa razume korporativni liberalizem kot instrument, preko katerega se ustvarja zmeda in negotovost, ki napeljuje zatirane, da so pripravljeni sprejeti lastno zatiranost, ker dominantne institucije zatiranje prikazujejo kot polje svobode ter tako preprečujejo nastanek potencialne kritike (Malecki 1977, 52).

Gibanje nove levice je tako želelo pridobiti dovolj moči, da bi lahko udeležilo novo vstajo, upor proti uveljavljenim hierarhičnim institucijam kompetitivnega liberalizma ter hkrati ostati zunaj dometa teh institucij, da se ne bi posledično tudi samo okužilo s koruptivnimi praksami omenjenega sistema (Ellis 1996, 116). Kot pravi Gosse (2005, 69) je koncept participativne demokracije pomenil novo politiko, ki je novo levico pozicionirala nekje med liberalizmom in radikalizmom, gibanju ki ni bilo marksistično orientirano, a hkrati odprtemu za socialistične analize, skoncentrirano na popolno, totalno demokratizacijo celotne družbe. Tako je bila nova levica proti pretirano ozkem definiranju in dojetanju idej o tem kaj naj bi demokracija dejansko pomenila ter skušala razširiti polje demokracije, ki bi vključilo tudi ekonomsko življenje in notranje zadeve posamezne države (Wainwright 1994, 281).

Nova levica je eksperimentirala z antihierarhičnimi oblikami organizacije. Trud je bil usmerjen v izgrajevanje skupnosti, v ustvarjanje in preobrazbo delovanja in obnašanja v družbi in politiki, s poudarkom na sredstvih, na sami poti do cilja ter ne toliko na cilju samem. V radikalnosti, ki se je oblikovala spontano preko eksperimentiranja pri delovanju k zasledovanju končnega ultimativnega smotra: živeti v svobodni, egalitarni in demokratični družbi, skupnosti. Tako lahko vidimo eno glavnih značilnosti boja nove levice v globoki želji po množični demokratični participaciji, ki je bila jasno izražena tudi skozi politično akcijo samo (Breines 1989, xiv)

Idealna oblika participativne demokracije, kot so si jo zamislili pripadniki nove levice, naj bi združevala radikalne demokratične oblike skupaj z zavezo k učinkovitim strukturnim

spremembam. Oblikovati moralno skupnost znotraj samega gibanja je bilo bistvenega pomena za generiranje političnih sprememb. Izziv za uveljavitev omenjenega tipa demokracije pa je bil vsekakor v zavračanju nove levice centraliziranih in birokratskih organizacij, preko katerih naj bi udeleževali participativno demokracijo, ker slednje ni bilo v skladu s cilji prefigurativne politike, ki si jih je nova levica zadala (Polletta 2002, 123). Kot alternativa kompleksni birokratski družbi tako direktna demokracija zavzema vse aspekte aktivnosti v vsakdanjem življenju, tako načinov življenja kot dela, s poudarkom na sobivanju v avtonomni, samodefinirani skupnosti. Participatorna demokracija tako za novo levico predstavlja tako cilj kot sredstvo za doseganje resnične družbene avtonomije (Schweitzer in Elden 1971, 160).

Znotraj participatorne demokracije kot je predstavljena v Port Huron Statement, temeljnem dokumentu SDS-a, je avtor Tom Hayden izpostavil, da mora politično življenje bazirati na prostovoljnem sprejemanju osnovnih odločitev. Slednje naj bi bile sprejete na javnih srečanjih, na podlagi konsenza, z vključitvijo v odločanje vseh tistih, ki jih odločitve zadevajo. Politika kot taka se mora dojemati kot nekaj pozitivnega, kot kolektivno ustvarjanje sprejemljivega vzorca družbenih razmerij, kot funkcija preko katere je mogoče ljudi privedi izven izolacije. Posledično bi se lahko na novo povezali v odprto, nenasilno skupnost oz. družbo. Prav tako mora sfera ekonomije delovati in temeljiti na demokratični participaciji in biti podrejena demokratični regulaciji (Hayden 1962, 53-4).

Nadalje pa zaupanje in spoštovanje med člani novonastale skupnosti ni bilo postavljeno v ozadje, ravno obratno, predstavljalo je pomemben predpogoj za skupen politični aktivizem. Zato je gibanje temeljilo na mobilizaciji tudi tistih ljudi, ki so se zdeli nekvalificirani za sodelovanje v politični participaciji. Z njimi je ravnalo kot s popolnoma enakovrednimi člani, kar je pomenilo učinkovito izgrajevanje odnosov sodelovanja preko meja razreda, izobrazbe, spola in etnične pripadnosti. Na tem mestu lahko vidimo resnično radikalnost participatorne demokracije nove levice (Polletta 2002, 128-9). Verjeli so, da kljub pomanjkanju izurjenosti ljudi pri participaciji, še ne pomeni, da se morajo podrediti ali zadovoljiti zgolj s politično reprezentacijo, ker se je mogoče participacije tudi priučiti. Tako imajo možnost tudi tisti, ki posedujejo najmanj političnih resursov, da postanejo do določene mere politično učinkoviti (Schweitzer in Elden 1971, 160).

Tako je nova levica napovedala konec vladavini ameriške reprezentativne oblike vladanja ter tako zahtevala radikalno transformacijo vladnih institucij s ciljem preusmeritve načinov

vladanja od birokratskih organizacij in korporacij, s prenosom moči od političnih elit k ljudem. Za uspešno doseganje omenjenega cilja je gibanje nove leve predvidevalo izvedeno revolucijo vsakdanjega življenja (Aronowitz 1996, 61).

Ljudje so se preko lastne aktivacije začeli zavedati lastnih pogojev zatiranja in dominacije, zato so začeli videti sebe in svoje potrebe veliko bolj resno ter so se aktivirali v smeri razvoja in pridobitve potrebnih resursov v boju za družbene in politične spremembe.

2.5 Dosežki nove leve

Tako je gibanju nove leve uspelo izstreliti napad na ozko definicijo politike. Gibanje je tako skušalo prikazati razširjeno koncepcijo političnega, ki je pomenilo razpad konvencionalnega dojemanja politike. Zavzeli so pozicijo, da je potrebno osvetliti skrite dimenzije znotraj političnega diskurza, da se lahko običajni ljudje organizirajo in sodelujejo okoli tematik, ki jih zadevajo. Razširjena definicija političnega je prav tako vsebovala priznanje razmnožitve potencialnih prostorov družbenega konflikta in možnost uveljavitve bolj radikalnih in strukturnih sprememb družbe (Hall 2010, 187).

Ko govorimo o dosežkih gibanja nove leve ne moremo prezreti uspešnosti Gibanja za državljanske pravice, ki mu je uspelo doseči prepoved rasne diskriminacije in segregacije in zatreti mnoge obstoječe mehanizme, ki so črnski populaciji do tedaj zanikali volilno pravico. Nadalje je gibanje proti vojni v Vietnamu po osmih letih aktivnega boja uspelo doseči umik vojaških enot ZDA iz jugovzhoda Azije. V obeh primerih lahko opazimo uspešno oblikovanje organizacij, koalicij in kampanj, ki so preko konfrontacij z vladnimi silami uspele izsiliti dejanske radikalne spremembe v posameznih politikah (Gosse 2005, 7).

Tista gibanja, ki so zasledovala bolj dolgoročno in razpršeno kulturno revolucijo, so skušala spremeniti karakter ameriške družbe preko popolne odprave struktur zatiranja. Teh ciljev se ni dalo doseči preko specifičnih vladnih ukrepov in zakonodajnih sprememb. To dokazujeta tako Gibanje za državljanske pravice črncev in feministično gibanje za osvoboditev žensk, ki sta se zavzemala za popolno spremembo zavesti milijonov Američanov ter posledično za doseganje velikanske družbene spremembe, ne da bi kadar koli definirala cilje in program v obliki posameznih reform ali preko povezovanja v koalicije in kampanje (Gosse 2005, 7). Segregacijski sistem je bil v večini poražen, tako na institucionalni kot na kulturni ravni, vzpostavile so se nove norme, zakoni in vrednote na področju razmerja med moškimi in

žensko. Dosežena je bila legalizacija abortusa, razširitev kontracepcije, povečanje tolerance do homoseksualnosti. Omenjeni dosežki služijo kot pokazatelji, da je novi levici in posameznim gibanjem znotraj nje uspelo vplivati na politične in kulturne vrednote posameznikov in jih vpeljati v t. i. mainstream družbo, tako da so lahko milijoni ljudi čutili neposredne izboljšave v pogojih njihovega življenja (Katsiaficas 1988, 177-8).

Na splošno lahko rečemo, da je gibanje nove levice skušalo državljanke ZDA v čim večjem številu vključiti v aktivno sodelovanje v javnem življenju. Ob uspehu oblikovanja masovnega gibanja Američanov, so verjeli, da bi lahko tako prisilili izvoljene uradnike, da upoštevajo potrebe vseh ljudi in ne samo posameznih specifično definiranih interesov. Tako so člani SDS po vzoru modela gibanja za državljanske pravice spodbujali politične organizacije Afroameričanov, študentov na univerzah in vseh revnih, na podlagi domneve, da bi s poenotenjem omenjenih skupin uspelo potisniti ameriško politiko v levo. Poleg tega so bili mladi radikalci prepričani, da ima tovrstna aktivistična participacija takojšnje koristne učinke na tiste, ki v njem sodelujejo, saj tako nasprotujejo alienaciji, za katero so trdili, da je dosegla večina Američanov (Farber in Bailey 2001, 91-2). Tako lahko kot pomembno zapuščino nove levice najdemo v projektu alternativne družbe, ki naj temelji na organizaciji od spodaj navzgor, na institucijah, ki oporekajo in izzovejo birokratske strukture znotraj dominantne družbe, ter ki omogočijo običajnim ljudem spoznavanje lastnih sposobnosti in zmogljivosti (Caute 1988, 39).

Gibanju nove levice moramo priznati dosego ključnih radikalnih sprememb, ki ga je nova levica realizirala v obstoječi ameriški družbi, s pomočjo demonstracij, konfrontacij, eksperimentiranja s kolektivno in participatorno demokracijo, s prespraševanji o obstoječih institucijah dominacije, militantnostjo in radikalizacijo posameznikov in ameriške kulture (Breines xiv).

2.6 Kritika in zaton nove levice

Prve kritike nove levice se nanašajo na njeno vračanje k tradiciji marksistično-leninistične tradicije, ki jo je gibanje sprva zavrnilo. Tako se je verzija novega delavskega razreda, ki je vsebovala zavezo k antielitističnemu jedru svoje baze, v ideologiji nove levice pokazala kot neučinkovito orodje na poti k revolucionarni akciji ter je bila na zadnje nadomeščena ravno s ponovno vpeljavo marksistično-leninistične ideologije, od katere se je gibanje nove levice v

začetku jasno odmaknilo. Tako je ravno vdor omenjene ideologije služil kot signal zatona radikalnosti in naprednosti idej nove levice in njene moči (Malecki 1977, 53). Ob koncu 60-ih je nova levica postala ohromljena zaradi hudih ideoloških konfliktov in notranjih razkolov, zato je njen zaton potekal razmeroma hitro. Manjšemu delu je uspelo podaljšati obstoj znotraj drobcev radikalnih skupin, ki je vključevalo tudi nekatere skupine terorizma (McAdam in Rucht 1993, 67).

Hahnel pa novi levici očita, da nikjer ni uspela ustanoviti koherentne intelektualne analize in programa, da ni zagotovila organizacijskega sredstva, ki bi omogočalo uspešno participacijo pri volilnih politikah. Neuspeh nove levice tudi pripiše nezmožnosti oblikovanja trdne in trajne baze v katerem koli segmentu politike in dodaja, da je večina novih levičarjev zdrsnila na stare tirnice t.i mainstream družbe, le manjšina pa je nadaljevala z radikalizmom. Tako naj bi bila nova levica zgolj reaktivno družbeno gibanje, ki je protestiralo proti zaznamim nepravilnostim obstoječega sistema. Gibanje je označil bolj za uporniško kot revolucionarno. Prav tako je po mnenju Hahnela postal radikalni aktivizem nove levice vse preveč razdeljen na posamezne dele, preveč praktičen in le reformno usmerjen. Teoretične razprave pa so bledele v debate o temeljnih vrednotah, ki mnogokrat niso bile dovolj jasno izražene, kar je pomenilo, da so si ljudje napačno interpretirali pomen konceptov kot so ekonomska pravičnost in demokracija. Posledično je nastala zmeda pri vprašanju o nesprejemljivosti kapitalizma in marksističnimi analizami le-tega. Nova levica ni uspela poglobiti razumevanja kako naj bi delovala ekonomija na podlagi pravičnega sodelovanja, ki bi bilo vodeno preko demokratičnega načrtovanja namesto prepuščenosti vladanju 'nevidne roke' trga (Hahnel 2008, 230-1).

Veliko avtorjev, med njimi tudi Isserman in Gitlin, si delijo prepričanje, da je gibanje nove levice samo krivo za lastni zaton, primarno zaradi njihove zaznave, da vodstvu ni uspelo zgraditi ustrezno odgovorne, disciplinirane, demokratične in centralizirane oblike organizacije, ki bi omogočila gibanju delovati v svetu ameriške politike. Nasprotno pa Breines (1989, xiv) izpostavi, da neuspeh SDS-a v kanaliziranju teženj prefigurativne politike množičnega aktivizma v strateško učinkovito oblikovanje centralistične organizacije, ne smemo definirati kot enega izmed porazov nove levice. Prefigurativna politika, kot jo je zastavila nova levica, nikakor ni v skladu s hierarhijo in koncentracijo moči centralistične oblike organizacije. Prav tako si v luči interpretacije neuspeha nove levice zastavi vprašanje, kakšen bi moral biti izid delovanje nove levice, da bi ga proglasili za uspeh. Globoka želja po

demokratični participaciji je bila očitna na vsakem koraku. Vidna je bila skozi hrepenenje po skupnosti in demokraciji, kjer bi posamezniki imeli vsaj nekaj vpliva, zavračanje, odkritje instrumentalne racionalnosti na univerzi, v vladi ter drugačna predstava o družbi, ki je bila bežno tudi ustvarjena, je le nekaj argumentov, ki zavračajo kritike nesposobnosti aktualizacije zastavljenih ciljev nove levice.

Tudi Gosse (2005, 188-9) vidi zaton nove levice kot veliko bolj kompleksen pojav kot je naveden v mnogih analizah strokovnjakov. Vsekakor ne zanika dejstva, da so nekatera gibanja znotraj nove levice zamrla, kot na primer protivojno gibanje po končani vojni z Vietnamom, ostala gibanja pa so se še vedno ohranila vse do 90., kot kažejo primeri ženskih in gejevskih gibanj.

Ne moremo trditi, da se je gibanju nove levice v popolnosti uspelo odmakniti od vzorcev reprodukcije rasističnih, patriarhalnih, birokratskih, hierarhičnih ali celo izkoriščevalnih vzorcev znotraj lastne organizacije. Pa vendar, je bilo gibanje nove levice resnično radikalno v lastni zavesti do mnogih oblik zatiranja, ki se je najbolj jasno izražalo v neposredni akciji boja proti omenjenim oblikam dominacije in nepravčnosti.

3 KRITIKA NEOLIBERALIZMA IN UGOTAVLJANJE AKTUALNOSTI IDEJ NOVE LEVICE

Ali so ideje nove levice še vedno aktualne tudi po preteku dobrega pol stoletja, bomo skušali ugotoviti skozi prizmo kratke kritike obstoječega političnega, ekonomskega in družbenega konteksta, znotraj katerega se je konsolidirala neoliberalna paradigma.

Neoliberalizem predstavlja dominantno politično in ekonomsko paradigmo današnjega sveta. Temelji na politikah in procesih, s katerimi je majhni peščici ljudi dopuščeno nadziranje toliko družbenega življenja, kot ga je le mogoče, da si na tak način povečajo lastni dobiček. Sprva je neoliberalizem kot politični program nastal v času Reaganove in Thatcherjeve administracije, zadnji dve desetletji pa slednji predstavlja vodilno globalno politično usmeritev, ki so jo prevzele tako stranke centra, desnice, kot tudi večji del tradicionalne levice, ki so tem izgubile svoj radikalni potencial (Bugarič 1996; McChesney v Chomsky 2005).

Posledice politik neoliberalizma se izkažejo približno enake vsepovsod kjer so bile vpeljane in sicer kot veliko naraščanje družbene in ekonomske neenakosti, kot porast razlaščenja najrevnejših držav. Izkaže se tudi uničujoč vpliv na globalno okolje, nestabilno stanje svetovne ekonomije in nezaslišano bogatenje bogatih (McChesney v Chomsky 2005, 16). Vse bolj postaja jasno, da hegemonski model ekonomskega razvoja, ki ga poganja kapitalizem preko neoliberalne globalizacije povzroča vse hujše posledice, kljub vsem domnevnim pozitivnim učinkom neoliberalizma, ki naj bi jih zagotavljala prosta trgovina in pretok kapitala. A realna slika je povsem drugačna. Eksploatacija globalnega trga le še povečuje neenakosti tako med družbami kot znotraj njih. Nikakor ne gre spregledati akumulacije kapitala, koncentracije ekonomske in politične moči v rokah majhnega števila ljudi in institucij. Prav tako se pokažejo kot neučinkoviti mehanizmi socialne varnosti, ki naj bi jih zagotavljala socialna država, ter ki bi blažili politike doktrine laissez-faire, saj na milijone ljudi po svetu živijo v popolni ekonomski in družbeni izolaciji (Golob in drugi 2008, 626-8). Tudi tu se lahko aktualizirajo zaznave nove levice o nezadostnosti socialne države, saj slednja ohranjanja konsenz obstoječe politične kulture v razmerju do favoriziranja ekonomske varnosti pred svobodo. Omenjene zaznave tudi v današnjih časih vodijo k večanju

nepravičnosti, družbenih neenakosti in oblikovanja novih hierarhij in oblik dominacije tako znotraj politične, kot tudi ekonomske sfere.

Večino dandanašnje ekonomije tako obvladujejo močne korporacije, ki predstavljajo obliko totalitarnih organizacij, saj delujejo po nedemokratičnih poteh. Osredotočenost na konstantno povečevanje profita obstoječe ekonomije ogroža našo možnost, da bi dejansko lahko zaživel v demokratični družbi. Tudi Hayden je izpostavil, da bi morala sfera ekonomije delovati na podlagi demokratične participacije ter se podrediti demokratični regulaciji (Hayden 1962). Claus Offe pa je pred skoraj tremi desetletji dobro razložil kakšno vlogo odigra tudi država, s tem ko institucionalizira takšna razmerja, da se ohranja status quo vladajoče pozicije kapitala in mu omogoča maksimiranje dobička, ne glede na negativne posledice, ki jih povzroča. Hkrati pa država koncepta lastnine, ki je poleg svobodnega trga ključen liberalni koncept, nikoli ne spremeni in ga nikoli ne preišča, presprašuje, zato tudi v realnosti ni mogoče spremeniti razmerja, ki daje kapitalizmu hegemonistični položaj (Offe 1985). Kapitalizmu pa nadalje uspe tudi elemente, strukture in hierarhije delitve družbenega dela civilne družbe, vsrkati v državo, jih razširiti in natančno definirati. Tako se oblikujejo nova pravila podrejanja in disciplinarni kapitalistični režimi se razprostrejo na celotno družbeno polje (Negri in Hardt 2003, 203).

Neoliberalizem uspešno doseže, da se sprejmejo določene neprijetne odločitve in politike in se prikažejo kot nujne. Tisti, ki so jih sprejeli, pa naj ne bi imeli druge alternative. Vse to pa jih seveda tudi opere odgovornosti za (negativne) posledice teh politik in odločitev. Posledično se ustvarja vtis, da je današnje družbeno in politično stanje del naravnega procesa, oz. da ga poganja naravno stanje stvari. Zato ni druge možnosti kot da se temu procesu prilagodimo. Tako smo priča času, ki je prežet s hierarhijami, izkoriščanjem in neenakostmi. Zaradi tega, ker ni nobenega krivca, subjekta, ki bi bil odgovoren za pričujoče neenakosti, lahko razumemo zakaj obstaja primanjkljaj volje in želje po spremembah, ki bi šle v drugo smer oz. ki bi sploh oblikovale drugo pot, rešitev na aktualne izzive (Pikalo 2003, 21-3). Logika liberalnega kapitalizma je tako totalna, da povzroči, da si nemogoče zamisliti alternative v obstoječem družbenem sistemu. Zato je potreba po odprtosti tudi za utopične možnosti sprememb (Butler in drugi 2000, 324). V ozadju diskurza, ki prikazuje neoliberalizem kot naravno stanje, se torej legitimira in ohranja stanje izkoriščanja in izkoriščenih, vladanja razreda nad razredom. Uvedejo se človekove pravice in svoboščine ter politična demokracija, z namenom, da se zamaskira pravi karakter družbenih odnosov eksploatacije in ohranjanja le-teh (Pikalo 2003, 137).

Tudi nova levica je pokazala, kako kapitalistični sistem deluje in da ne izbira sredstev in mehanizmov, preko katerih skuša tudi s pomočjo oblasti eliminirati vsakršno kritiko in opozicijo. Zato kritika obstoječe neoliberalne paradigme sovpada z dognanji nove levice, da se načrtno ustvarja zmeda in negotovost, ki napeljuje zatirane, da so pripravljeni sprejeti lastno podrejenost. Dominantnim institucijam uspe zatiranje prikazujejo kot polje svobode ter tako preprečijo nastanek potencialne kritike in seveda posledično tudi sprememb samih. Da so določene ideje nove levice še vedno aktualne, lahko vidimo tudi v njihovi zaznavi glavnega sporočila kapitalistične ideologije, da ne obstaja nikakršna uresničljiva in uspešna alternativa nasproti sedanjemu stanju. Omenjena ideologija nas skuša prepričati, da smo priča času, ki je izčrpal ne samo vse velike utopije, temveč tudi vse nove, drugačne možnosti in poglede. Zaznava nove levice se torej sklada s kritiko neoliberalizma in neoliberalne globalizacije, ki prav tako skušata odstraniti vse nasprotujoče poglede in zatreti morebitne nastajajoče spremembe. Pri tem jima na pomoč priskočijo tudi obstoječe institucije, ki nenehno iščejo nove načine, kako odstraniti potencialno opozicijo. Prav tako pomembno vlogo odigra država, ki zagovarja obstoječe razmerje moči in deluje v ohranjanju in stabilizaciji statusa quo. Gomez in Unger (1996, 9) pa pravita: » Za vsak pragmatični poskus, da bi ublažili neenakost, je potrebna sprememba samega gospodarskega oz. ekonomskega modela. Potrebna je sprememba ekonomskih institucij, odnosov med državo in proizvajalci, in ne le kompenzacijska politika ob gospodarskem modelu, ki je v osnovi ekskluziven in neegalitarni.«

Politične institucije znotraj obstoječega neoliberalnega modela naj bi tako zgolj skrbele za t.i. negativno svobodo, torej za zaščito temeljnih pravic posameznikov pred posegi države, zato je aktivna vloga države nezaželena. Posledično pa neoliberalizem preferira politike, ki dovoljuje aktivnost državljanov zgolj v zasebni, nepolitični sferi, njihovo participacijo pa omejuje zgolj na redke periodične trenutke izražanja politične volje na volitvah (Bugarič 1996, 82). Neoliberalizem deluje najbolje, kadar obstaja formalna volilna demokracija, kjer se prebivalstvo odvrta od informacij, dostopanja in sodelovanja na javnih forumih, ki so nujno potrebni za sodelovanje pri odločanju. Zato skuša delovanje države v kar največji meri omejiti na varovanje zasebne lastnine ter omejevanje politične razprave na nepomembna vprašanja. Neoliberalna demokracija je torej omejena, kot pravi McChesney (v Chomsky 2005, 17-9), na banalni spor med strankami o nepomembnih tematikah, ki v bistvu sledijo istim poslovno usmerjenim politikam, ne glede na formalne razlike v kampanji. Demokracija pa je dejansko dopustna le, dokler je nadzor nad gospodarstvom prepovedan ljudskemu premisleku in

spremembi, torej takrat kadar ni demokracije. Pogubni vplivi neoliberalizma na politično kulturo in na ljudi se kažejo preko obstoječe družbene neenakosti, ki jo povzročajo neoliberalne politike, ki spodkopavajo vse napore, da bi se uresničila prava enakost, ki je nujna za verodostojno demokracijo.

Nadalje pa neoliberalna demokracija glavni neposredni sovražnik participatorne demokracije, ker ustvarja namesto državljanov potrošnike, namesto skupnosti ustvarja nakupovalna središča, kot posledica takega atomiziranja pa je vidna družba nepovezanih posameznikov, ki so zbegani in družbeno nemočni. Da pa bi bila demokracija resnično učinkovita, bi potrebovala živo politično kulturo, ki predvideva družbene skupine, knjižnice, javne šole, sosedske organizacije, zadruge, odpiranje javnih prostorov, ki bi državljanom ponudili oblike sestajanja, komuniciranja in medsebojnega vplivanja. Demokracija tako v okviru neoliberalnega kapitalizma ostaja zgolj na ravni neizpolnjene obljube, saj se vedno konča pri politični demokraciji in popolnoma zanemari ekonomsko. Pikalo še doda, da je narava liberalne demokracije hierarhična koncepcija, po kateri omenjena oblika demokracije več ne more predstavljati vladavine ljudi, temveč postane vladavina interesnih skupin, kjer imajo tiste z več denarja posledično tudi več vpliva (2003, 103-7).

Ravno ko gre za vprašanje demokracije, se zdi da lahko črpamo največji potencial idej nove levice. Tudi v obstoječi družbi je še kako prisoten demokratični deficit, zato ostaja aktualna ideja nove levice po radikalni participatorni demokraciji, ki bi razširila polje demokracije preko sfer politike tudi na področje ekonomije in družbe. Slednje bi omogočilo na novo vzpostaviti, preoblikovati in dodatno demokratizirati tudi obstoječe institucije. Zato je nova levica že tedaj pokazala, da bi proces demokracije moral pomeniti mnogo več kot le zreducirano pravico sodelovanja na volitvah, ki se je uveljavila tudi v sodobnih predstavniških demokracijah. Kot možna alternativa obstoječi kompleksni birokratski in centralistični družbi, ki je prežeta s strukturami hierarhije in dominacije, naj participatorna demokracija zavzema vse aspekte aktivnosti v vsakdanjega življenja. Poudarek je na sobivanju v avtonomni, samodefinirani ter egalitarni skupnosti, pravo demokratično politično življenje pa mora bazirati na prostovoljnem sprejemanju konsenzualnih odločitev tistih, na katere se le-te nanašajo. Zato se totalna demokratizacije ne more udejanjiti zgolj preko delnih reform posameznih delov institucij ali politik. Dejansko je potrebna tudi radikalna transformacija delovanja in sodelovanja ljudi v vsakdanjih praksah, saj se ekonomske in politične strukture reproducirajo ravno skozi vsakodnevno sprejemanje obstoječih načinov življenja. Prav tako lahko vidimo radikalni značaj participatorne demokracije v vključitvi tudi tistih ljudi, ki se

zdiyo kot nekvalificirani za participacijo, saj se le tako lahko izgradijo odnosi sodelovanja preko meja razreda, izobrazbe, spola ter etnične pripadnosti.

Nadaljevanje in stopnjevanje ekonomskih in družbenih neenakosti, ki jih povzročata globalizacija in kapitalizem, je le še dodatno podkrepjena pod pogoji obstoječe družbene stabilnosti in kohezije. Tudi liberalni tehnološki individualizem se definira skozi red in stabilnost, potrebuje fundamentalno avtoritarne politike, da ga upravičijo in ohranjajo. Pri tem se razvijejo preventivni mehanizmi, ki se vzpostavijo preko promoviranja masovne potrošnje in osredotočanja na izgradnjo individualizma, z identifikacijo s skupnimi normami ter preko namerne deintelektualizacije posameznikov in družbe. S poudarjanjem individualizma pa se posledično oslabijo tudi vezi med odnosi v sami skupnosti, saj postane družba čedalje bolj razdrobljena, kar ji onemogoča delovanje za doseganje skupnih ciljev. Omenjena razdrobitev in individualizem sta tako pozicionirana znotraj konteksta novih oblik družbenega nadzora. Neoliberalni sistem kot pomembni stranski učinek producira depolitizirano prebivalstvo, za katerega sta značilna apatija in cinizem. Zato izgrajuje takšno družbo, ki temelji na hierarhično strukturiranih institucijah in deintelektualizaciji posameznikov, kar mu omogoča optimizacijo nadzora (Sliwa 2007, 121-6). Na tem mestu lahko opazimo zaostritev in poglobitev tako ekonomske kot kulturne hegemonije postmoderne kapitalizma, kjer je družbeno področje razdrobljeno do te mere, da je onemogočen vsakršni sistematični vidik, ki bi povezoval različne sfere družbenega vpliva (Fox 2003, 102).

Nova levica je že v 60-ih letih prejšnjega stoletja podala kritiko potrošniške družbe, saj je slednji uspelo vzporedno razviti potrošniške in konformistične potrebe, ki so posameznike integrirale v obstoječi sistem produkcije in potrošnje. Hkrati pa je gibanje videlo, da so se razvile dodatne oblike dominacije znotraj potrošniškega tipa družbe, ki so le še poglobile človekovo alienacijo in povečale njegovo apatičnost. Zato lahko vidimo, da so še vedno aktualne analize nove levice, saj smo tudi danes priča zaslužnjevanju ljudi preko produkcije in potrošnje. Tudi sodobna prevladujoča ideologija preko manipulacije posameznikov skuša doseči vdanost v obstoječe razmere, zato oblast deluje v smeri razširitve mehanizmov konformnosti. Tako lahko ponovno prebiranje Marcuseja, Vaneigema pripomore k razumevanju tehnološko napredne materialistične družbe, katerih spon se človek tudi v 21. stoletju še ni uspel osvoboditi.

Foucault (v Negri in Hardt 2003, 32) pa pokaže, kako postajajo v sodobni družbi mehanizmi kontrole oblasti čedalje bolj 'demokratični' in delujejo v smeri avtonomne odtujitve od

občutka življenja ter želje po kreativnosti. T. i. družbo kontrole tako oblast doseže preko stopnjevanja in posploševanja aparatov disciplinarnosti, ki notranje animirajo naše skupne in vsakdanje prakse. Kontrola pa se skozi nestalne in fleksibilne mreže širi tudi preko strukturiranih mest družbenih institucij.

Mehanizmi političnega posredovanja delujejo skozi kategorije birokratskega posredovanja, vendar ne skozi politične kategorije posredovanja konfliktov in pomiritve razrednega konflikta. Politika nikakor ne izginja, izginja pa avtonomija pojma političnega. Propadanje avtonomnih političnih sfer pa hkrati pomeni propad neodvisnih prostorov, kjer bi bila mogoča transformacija družbenega prostora z državnimi instrumenti, kar je pomenilo zaton tradicionalnih sfer politike in upora je dopolnila preobrazba demokratične države (Negri in Hardt 2003, 252).

Da tudi v pričujočem družbenem in političnem sistemu obstaja potreba po usmeritvi radikalne teorije nazaj k radikalni politični praksi, proti zavezanosti k političnim problematikam, radikalnim političnim gibanjem in transformaciji družbenih odnosov. Podobno kot nova levica, tudi Žižek izpostavi pomembnost, da se omenjena zavezanost nikoli ne bi smela izgubiti ali končati. Družbene spremembe se ne udejanjijo iz nič, temveč potrebujejo predhodni obstoj t.i. counter-culture, ki vsebuje nekonformistične ideje in prakse. Če se želi premagati in preseči vtis nemoči, razvit v eri neoliberalnega kapitalizma, je potrebno odprtje in kreiranje novih prostorov odpora preko aktivne in popolne prefiguracije in rekonstrukcije alternativnih družbenih, političnih in ekonomskih oblik. Zato ravno imaginarij utopije nove levice izrazi možnost, kako lahko družbene institucije in prakse omogočijo transcendenco obstoječih institucij in konstruirajo drugačne prakse, družbene odnose in koncepcije sveta (Robinson in Tormey 2005, 103-5). Prav tako pa mora proces popolne transformacije zajeti tudi kvalitativno spremembo vrednot, norm in ne samo družbenih institucij, tudi samo preko strmoglavljenja starega sistema, ki se ga nadomesti z novim. Ni mogoče doseči egalitarnih, demokratičnih odnosov ter institucij na vseh področjih človekovega življenja in delovanja, temveč, kot je vseskozi poudarjalo gibanje nove levice, je potrebna kreacije nove družbene realnosti.

Za doseganje takšnih radikalnih sprememb, povečanje polja dejanske svobode, bi lahko črpali iz prakse trajnega množičnega upora in radikalnega aktivizma heterogenih skupin znotraj nove levice proti tedanjim oblastem, preko katerega je gibanje uspelo doseči vse mnoge pomembne zmage in izboljšave v kvaliteti življenja različnih skupin ljudi. Težko je verjeti v

oblikovanje dejanskih alternativ obstoječega neoliberalnega sistema brez resnično prostovoljne, močne, številne mobilizacije, ki vključi tudi najbolj marginalizirane in izkoriščene skupine. Jasna je potreba po medsebojno povezani družbeni bazi, ki bi krepila spontanost, kreativnost in avtonomijo posameznikov, da ne ostanejo zgolj pasivni opazovalci lastnega življenja. Slednje bi pripomoglo k doseganju skupnega cilja, kako zaživeti v resnično bolj egalitarnih skupnostih, brez prisotnosti hierarhij in dominacije med ter nad posamezniki, družbami in njihovimi institucijami, kot tudi v vsakdanjem življenju.

4 ZAKLJUČEK

V diplomskem delu smo izpostavili najpomembnejše in najbolj teoretične in praktične implikacije ideje nove levice, ki so zaznamovale politično, družbeno in kulturno dogajanje v 60-ih. Gibanje se je spopadlo s perečimi vprašanji novonastalih oblik dominacije in hierarhije tedanjega povojnega obdobja, družbe potrošništva in izobilja. Pokazali so očitni demokratični deficit predstavnih demokracij, znotraj katerih je politična participacija omejena zgolj na volitev predstavnikov. Seveda niso mogli spregledati neenakosti, ki jih je razširil model korporativnega liberalizma, znotraj katerega je prišlo do očitne akumulacije družbene, politične moči in bogastva maloštevilne elite, sočasno pa so se razvili učinkoviti mehanizmi konformnosti. Prav tako pa so se dotaknili še mnogih problematik povezanih s seksualnostjo, vlogo spola, rasnimi vprašanji, okolja in miru, torej z oblikami dominacije in strukturami hierarhij, ki jih najdemo v vsakdanjem življenju. Zato je bil njihov radikalni aktivizem usmerjen v povečanje polja svobode in enakosti, v izgradnjo egalitarnih družbenih, političnih in ekonomskih razmerij ter skupnosti, ki bi temeljile na načelih participatorne demokracije. Bogato zapuščino nove levice zatorej najdemo v projektu oblikovanja alternativne družbe, ki bi bila organizirana od spodaj navzgor; na poskusu formacije takšnih institucij, ki oporekajo in izzovejo birokratske strukture znotraj dominantne družbe ter ki istočasno omogočijo ljudem spoznavanje in aktualiziranje lastnih sposobnosti in zmogljivosti.

Nadalje pa smo skušali tudi odgovoriti na zastavljeno raziskovalno vprašanje, ali lahko še vedno najdemo dejansko aktualnost idej gibanja nove levice. Ali lahko preko njih še vedno detektiramo, tematiziramo in ponudimo odgovore na problematike novonastalih oblik dominacij in hierarhij tudi v luči današnjega družbenega in političnega konteksta. Njihovo relevantnost smo zato presojali skozi prizmo kritike obstoječe neoliberalne paradigme.

Na zastavljeno raziskovalno vprašanje o obstoječi aktualnosti idej nove levice, lahko odgovorimo pritrdilno, saj obstaja kar nekaj tematik in zaznav kritikov neoliberalnega sistema in kapitalizma, ki sovpadajo s ključnimi idejami in koncepti nove levice. Zdi se, da lahko potegnemo kar nekaj paralel o obstoju ter naraščanju političnih in ekonomskih neenakosti. Le-te so vidne v akumulaciji kapitala in moči v rokah peščice, v prisotnosti hierarhičnih struktur in oblik dominacije družbenih, ekonomskih in političnih institucij tako sedanjega sistema kot tudi tistega, v katerem je delovalo gibanje nove levice. Znotraj obeh se tako namerno ustvarja občutek, da sploh ne obstajajo alternative, drugačne poti, ki bi lahko povzročile spremembe.

Hkrati pa se družbeno in politično stanje, ki je prežeto z dominacijo, neenakostmi in hierarhijami prikazuje kot naravno stanje, ki ga ni potrebno prespreševati. S tem pa se izkoriščanje ohranja in legitimira, oblast pa se na tak način uspe rešiti realne opozicije in ohranja status quo.

Aktualna ostaja tudi kritika družbe izobilja nove levice, ki jo je slednja tematizirala preko osvetlitve problematik potrošniške družbe, kateri uspe posameznike zreducirati zgolj na potrošnike. Ljudi tako oropa kreativnosti, spontanosti in avtonomnih oblik delovanja, kar le še poveča njihovo apatičnost in alienacijo. Zato zaznamo tudi v obstoječi potrošniški družbi zaslužnjevanje ljudi preko produkcije in potrošnje, sočasno pa je opazen tudi dodaten razvoj oblik dominacije in mehanizmov konformnosti, preko katerih skuša tudi neoliberalni sistem ohranjati obstoječe neenakosti.

Pokazali smo, da ostaja aktualna ideja nove levice po participatorni demokraciji tudi danes, saj v času prevlade neoliberalne paradigme tudi v konsolidiranih demokracijah. Še kako bode v oči demokratični deficit, ki onemogoča državljanom aktivno sodelovanje in odločanje nad pogoji lastnega življenja. Zato lahko ideal nove levice o totalni direktni demokraciji še vedno ponudi drugačen aspekt, kako sploh dojemati kaj demokracija je, oz. bolje rečeno, prepoznati njen potencial, v kaj se lahko preoblikuje, kaj lahko postane.

Morda pa lahko tudi v praktičnih implikacijah nove levice vidimo inspiracijo za nova družbena gibanja, kako radikalizirati in realizirati lastne zahteve po življenju v egalitarnih družbenih skupnostih in po dejanski razširitvi polja in procesa radikalne participatorne demokracije. Predvsem lahko črpajo iz njihove uspešne mobilizacije in aktivacije ljudi za doseganje razširitve polja svobode, pravic in enakosti.

5 LITERATURA

1. Abcarian, Gilbert. 1971. Romantics and Renegades: Political Defection and the Radical Left. *Journal of Social Issues* 27 (1): 123–139.
2. Aronowitz, Stanley. 1996. *The Death and Rebirth of American Radicalism*. New Yorke: Routledge.
3. Bugarič, Bojan. 1996. Kritika neoliberalizma v vzhodni in srednji Evropi. V *Kritika neoliberalizma*, ur. Peter Kovačič-Peršin, 80–91. Ljubljana: Društvo 2000.
4. Butler, Judith, Ernesto Laclau in Slavoj Žižek. 2000. *Contingency, Hegemony, Universality*. London: Verso.
5. Caute, David. 1988. *The Year of the Baricades. A Journey Through 1968*. New York: Harper & Row, Publishers.
6. Chomsky, Noam. 2005. *Profit pred ljudmi*. Ljubljana: Založba Sanje.
7. Ellis, Richard J. 1996. Romancing the Oppressed: The New Left and the Left out. *The Review of Politics* 58 (1): 109–154.
8. Farber, David R. in Beth L. Bailey. 2001. *The Columbia Guide to America in the 1960s*. New York: Columbia University Press.
9. Gitlin, Todd. 1980. *The Whole World is Watching. Mass Media in the Making & Unmaking of The New left*. Berkeley, Los Angeles: University of California Press.
10. Golob, Urša, Klement Podnar in Marko Lah. 2009. Social Economy and Social Responsibility: Alternatives to Global Anarchy of Neoliberalism? *International Journal of Social Economics* 36 (5): 626–640.
11. Gomez, Ciro in Roberto Mangabeira Unger. 1996. Naslednji korak. V *Kritika neoliberalizma*, ur. Peter Kovačič-Peršin, 5–51. Ljubljana: Društvo 2000.
12. Gosse, Van. 2005. *Rethinking The New Left. An Interpretative History*. New York: Palgrave Macmillan.

13. Hahnel, Robin. 2008. Wining Wheat from Chaff: Social Democracy and Libertarian Socialism in the 20th Century. V *Real Utopia. Participatory Society for the 21st Century*, ur. Chris Spanos, 204–262. Oakland, Edinburgh: AK, cop.
14. Hall, Stuart. 2010. Life and Times of the First New Left. *New Left Review* 61 (1): 177–196.
15. Hayden, Tom. 1962. *The Port Huron Statement of Students of Democratic Society*. New York: Students for Democratic Society the Student Department of the League for Industrial Democracy.
16. Kaufman, Cynthia. 2003. *Ideas for Action: Relevant Theory for Radical Change*. Cambridge: South End Press. Dostopno prek: Google books.
17. Katsiaficas, George. 1987. *The imagination of the New Left: a global analysis of 1968*. Cambridge: South End Press.
18. --- 2006. The Failure of the New Left? V *Collected Papers Vol 3-The New Left and the Sixties-Herbert Marcuse*, ur. Douglas Kellner, 183–91. New York: Routledge.
19. Kellner, Douglas, ur. 2005. *Collected Papers Vol 3-The New Left and the Sixties-Herbert Marcuse*. New York: Routledge.
20. Lynd, Staughton. 1969. The New Left. *Annals of the American Academy of Political and Social Science* (382): 64–72.
21. Marcuse, Herbert. 1991. *One-Dimensional Man*. London in New York: Routledge.
22. Malecki, Edward S. 1977. A Marxian Interpretation of the New Left. *The Western Political Quarterly* 30 (1): 35–59.
23. McAdam, Doug in Dieter Rucht. 1993. The Cross-National Diffusion of Movement Ideas. *Annals of the American Academy of Political and Social Science* (528): 56–74.
24. Mills, C. Wright. 2008. The Letter to The New Left. V *The Politics of Throuth. Selected Writings of C. Wright Mills*, ur. John H. Summers. New York: Oxford University Press.
25. Murphy, Jonathan. 2009. Beyond Criticism: Towards Alternatives. *Critical Perspectives on International Business* 5 (4): 304–317.

26. Negri, Antonio in Michael Hardt. 2003. *Imperij*. Ljubljana: Študentska založba.
27. Offe, Claus. 1985. *Družbena moč in politična oblast: protislovja kapitalistične demokracije—razprave o politični sociologiji poznega kapitalizma*. Ljubljana: Delavska enotnost.
28. Pikalo, Jernej. 2003. *Neoliberalna globalizacija in država*. Ljubljana: Založba Sofija.
29. Polletta, Francesca. 2002. *Freedom Is an Endless Meeting: Democracy in American Social Movements*. Chicago: The University of Chicago Press.
30. Robinson, Andrew in Simon Tormey. 2005. A Ticklish Subject? Žižek and the Future of Left Radicalism. *Thesis Eleven* (80): 94–107.
31. Schweitzer, David R. in James M. Elden. 1971. New Left as Right: Convergent Themes of Political Discontent. *Journal of Social Issues* 27 (2): 141–166.
32. Sliwa, Martyna. 2007. Globalization, Inequalities and the Polanyi Problem. *Critical Perspectives on International Business* 3 (2): 111–135.
33. Vaneigem, Raoul. 1972. *The Revolution of Everyday Life*. Red & Black. Dostopno prek: http://library.nothingness.org/articles/all/all/pub_contents/5 (3. avgust 2011).
34. Wainwright, Hilary. 1994. *Arguments for a New Left. Answering the Free-Market Right*. Oxford, Cambridge: Blackwell Publishers.
35. Wilentz, Sean. 1987. Old Lessons. *The Nation*, 566 (14. november).
36. Wright, Erik Olin. 2006. Compass points. Towards a Socialist Alternative. *New Left Review* 41: 93–124.